

УДК 81'243.001.85:004.5(045)

Бабічева М.Г.
викладач;
Рибачук Ю.Л.
викладач
(м. Хмельницький)

Використання інтерактивних форм роботи у процесі навчання іноземної мови майбутніх фахівців мистецького напрямку у контексті сучасних освітніх технологій

У статті розглянуто проблеми використання інтерактивних форм роботи у процесі навчання іноземної мови майбутніх фахівців мистецького напрямку, проаналізовано засоби реалізації методів інтерактивного навчання у процесі вивчення іноземної мови. Умовою ефективності застосування інтерактивних технологій у навчанні іноземної мови є різноманітність видів діяльності й оцінювання, зв'язок із реальним життям, у якому студенти планують використовувати іноземну мову. Результатом використання інтерактивних технологій є підвищення рівня сформованості основних видів комунікативної компетенції студентів, їхніх навчальних досягнень з предмета та поліпшення якості освіти.

Ключові слова: інтерактивні форми роботи, пізнавальна діяльність, особистісно орієнтоване навчання, «дискусія», «мозковий штурм», групова робота, рольова гра, проектна робота, комунікативна взаємодія.

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сьогодні проблема використання інтерактивних форм роботи у процесі навчання іноземної мови майбутніх фахівців мистецького напрямку в контексті сучасних освітніх технологій набуває надзвичайної актуальності.

Сучасне заняття іноземної мови вимагає використання інноваційних технологій, що забезпечують підвищення ефективності навчального процесу, гарантують досягнення запланованих результатів навчання. Інтерактивне навчання – це особлива форма організації пізнавальної діяльності, яка полягає у забезпеченні активної взаємодії і ґрунтується на діалозі, моделюванні ситуацій вибору, вільному обміну думками. Це – співнавчання, «взаємонавчання, в якому і учні, і вчитель є рівноправними суб'єктами навчання, лише з тією відмінністю, що педагог стає справжнім лідером колективу, організатором процесу навчання» [2, с. 3].

Аналіз досліджень і публікацій... Упродовж останніх десятиріч у вітчизняній методиці викладання іноземної мови все частіше звучить теза про зростання ролі інтерактивних методів та форм навчання. Проблема інтерактивного навчання активно досліджувалася і досліджується багатьма науковцями: І. Аносовим, О. Єльніковою, А. Івановою, О. Колесниковою, О. Крамар, О. Куклюю, Е. Маслико, Н. Одеговою, С. Сотніковою, О. Столяренко, В. Черниш та ін.

У публікаціях просліджується загальна тенденція, що в сучасних умовах не можна працювати по-старому, коли взаємодія, що відбувається між викладачем та студентами, спрямована на здійснення механічного заучування, яке суворо контролюється, і в ній відсутній зворотний зв'язок, коли зберігаються фронтальні форми роботи, авторитарний стиль спілкування викладача зі студентами, не реалізуються диференційований та індивідуальний методи навчання [4, с. 57].

Формулювання цілей статті... Метою статті є визначення ефективності інтерактивних форм роботи зі студентами мистецького напрямку у процесі вивчення іноземної мови в умовах сучасних освітніх технологій.

Виклад основного матеріалу... Іноземна мова як навчальна дисципліна сприяє створенню умов, необхідних для розвитку культурних та особистісних якостей студентів, зокрема мистецького напрямку. Загальновідомо, що із розвитком суспільства кожне наступне покоління повинно володіти іноземними мовами значно краще, ніж попереднє.

В основу навчання іноземної мови на сучасному етапі закладено особистісно орієнтований та діяльнісний підходи, згідно з якими студент уже не розглядається як об'єкт впливу викладача, а виступає поряд з педагогом суб'єктом навчально-виховного процесу. На сьогодні важливою є допомога студентові усвідомити себе, сформуватися як особистість. Для цього необхідно насамперед навчити студентів спілкуватися, правильно взаємодіяти між собою. Діяльність на занятті повинна бути цікавою, комфортною, інформаційно насиченою, викликати бажання самовиражатися, що сприяє розвитку впевненості.

Під час вивчення іноземної мови, на думку О. Столяренко, важливу роль відіграють комунікативні здібності як педагога, так і того, хто навчається. Дослідники теорії інтерактивного навчання стверджують, що для роботи за інтерактивними технологіями викладачу необхідно

змінити свої особисті підходи до навчання. Тому для роботи за даними технологіями йому необхідна певна підготовка (дидактична, моральна), а студентам, як і викладачеві, необхідно звикнути до них. Свою роботу викладачу слід починати з простих інтерактивних технологій: робота в парах, малих групах – і переходити до більш складних. Коли у викладача і студентів з'явиться досвід подібної діяльності, то заняття проходять набагато легше, цікавіше, а підготовка до них не забиратиме багато часу.

Досить часто на заняттях з іноземної мови у студентів виникають різні фобії (невідомості, читання, аудіювання тощо). Як правило, вони виникають через побоювання зробити помилку і викликати незадоволення викладача, його критику. Згодом це переростає у мовний бар'єр. Тому важливо створити сприятливу атмосферу на занятті з іноземної мови, ефективні умови для повноцінної взаємодії, розвивати інтерес і бажання вчитися, сформувані позитивну мотивацію за допомогою інтерактивних форм взаємодії.

Відомо, що щасливі, оптимістично налаштовані люди адекватно оцінюють свої можливості, правильно і позитивно сприймають оточуючих. Вони впевнені у собі, своїх почуттях і відчуттях.

Для того, щоб відчувати внутрішній світ людини, її необхідно вислухати. Тому потрібно переходити від монологу, що тривалий час переважає на заняттях, до діалогу, адекватно реагувати на помилки і невдачі студентів, з повагою ставитись до їхньої людської гідності. Становлення «Я» (самосвідомості особистості) відбувається під час спілкування, взаємодії людей між собою. Ситуація спілкування розкривається як система взаємоорієнтованих акцій і реакцій, розгорнутих у часі.

Формування уявлення людини про саму себе залежить від того, як її сприймають оточуючі. Відповідно до цього її особистість залежить від комунікації (взаємодії) з іншими, від їхніх стосунків між собою, взаємних поступок і, згоди. Отже, інтерактивні форми комунікації готують до ефективної соціальної взаємодії, допомагають розвинути вміння вислухати співрозмовника, стати терпимішими, впевненішими щодо особистісного самовираження, сприяють розвитку вміння мобілізуватися за складних обставин, викликають інтерес до вивчення іноземної мови.

Інтерактивність включає в себе не тільки вміння виражати свої власні думки, а й сприйняття та розуміння думок інших: особа(учень, студент) слухає інших, реагує (прямо чи опосередковано), інші також слухають і реагують.

Ще одна невід'ємна складова інтерактивного обміну інформацією – інформаційна програма. Щоб акт комунікації був успішним, необхідною вимогою стає інтерес до отримання інформаційних повідомлень та відтворення власних.

Отож, проаналізувавши різні підходи до визначення поняття «інтерактивне навчання» ми визначили, що це упорядкована взаємодія педагога та студентів спрямована на досягнення визначеної мети. У сучасному розумінні для інтерактивного навчання характерні такі риси:

- двобічний характер;
- спільна діяльність педагога та студентів;
- керівництво процесом з боку викладача;
- спеціальна організація та різноманітність форм;
- інформаційна програма;
- цілісність та єдність; мотивація та зв'язок із реальним життям;
- виховання та розвиток особистості студентів одночасно з процесом засвоєння нових знань.

Розглянемо детальніше деякі види інтерактивної діяльності, що можуть бути використані під час уроку.

1. «Дискусія».

«Дискусія» – це активне висловлювання власних думок, тобто без інтерактивності вона просто неможлива. Студенти отримують можливість не тільки здобути нові знання, а й використати, активізувати вже наявні. Такий вид роботи може бути використаний, коли існує факт, явище, висловлювання, думка, що викликає появу двох протилежних точок зору. Дискусія має бути виправданою логічно, змістовною та включати появу нової інформації, інакше вона не досягатиме мети – відтворення акту комунікації.

2. «Мозковий штурм».

Ця форма інтерактивної діяльності є чи не найбільш цікавою, захоплюючою і, головне, невимушеною. Уявімо, що існує факт, явище, поняття, якого студенти не знають чи не розуміють повністю. Тобто, існує та сама «інформаційна прогалина» в знаннях, і заповнити її – мета викладача. Викладач може це зробити кількома способами: по-перше, він може просто підказати студентам правильну відповідь, позбавивши їх таким чином можливості використати наявні в них знання й бажання, тобто спромогтися знайти відповідь самостійно. По-друге, він може шляхом питань, натяків, логічних висловів, висловлювань довести їх до самостійного усвідомлення ідеї,

факту, тобто заповнення «інформаційної прогалини». Саме цей вид роботи називається «мозковий штурм».

3. Робота в групах.

Досить важливими та не менш цікавими є групові форми інтерактивної роботи, у яких також присутня подвійна спрямованість. По-перше, студенти працюють у групі однолітків, де вони можуть досить вільно висловити свої думки, мобілізувати знання. По-друге, після закінчення роботи групи розпочинають дискутувати, обмінюватися думками та аргументами, залучаючи таким чином до роботи ще й подвійну мотивацію: мотив прояву особистості та самоствердження в групі і мотив досягнення колективної мети, що повинна бути доцільнішою, ніж в іншій групі.

4. Парна робота.

Однією з основних форм парної роботи є «рольова гра». За наявності ситуації, що максимально наближається до реального життя, необхідних базових знань та творчого підходу, рольова гра ідеально відтворює інтерактивність під час заняття. Саме близькість до реального життя стає основним аспектом мотивації під час використання цієї форми роботи. Рольова гра – це своєрідний навчальний прийом, при якому студент повинен вільно говорити в межах заданих обставин, виступаючи в ролі одного із учасників іншомовного спілкування [5, с. 7]. Під час такої гри учасники виконують різноманітні ролі і розвивають свою думку у їх межах. За допомогою рольової гри можна обговорювати різні проблеми, і при цьому, як правило, обговорення відбувається безболісно, оскільки співрозмовники завжди можуть прикритися маскою певної ролі, яку вони виконують.

5. Проектна робота.

Проектна робота є одним із способів активізації пізнавальної діяльності студентів та інтенсифікації навчання іноземної мови. Досвід свідчить, що навчання практичному спілкуванню буде успішним тоді, коли в навчальному процесі максимально активізується мовленнєво-розумова діяльність студентів, коли мова стає метою і засобом навчання.

Навчити комунікативній компетенції – це одне з основних завдань навчання. Комунікативна компетенція може бути сформована на основі лінгвістичної компетенції певного рівня. Для того, щоб сформувати комунікативну компетенцію за межами мовного оточення, необхідно надати можливість студентам мислити, вирішувати будь-які проблеми, міркувати над шляхами розв'язання цих проблем для того, щоб вони акцентували увагу на змісті свого висловлювання, щоб у центрі уваги була думка.

З цією метою можна використати метод проектів, основна ідея якого полягає в тому, щоб перенести акцент з різноманітних вправ на активну розумову діяльність студентів, яка потребує для свого оформлення володіння певними мовними засобами.

В основі проекту лежить будь-яка проблема. Вона формулюється так, щоб орієнтувати студентів на залучення фактів із суміжних сфер знань і різноманітних джерел інформації. Щоб її розв'язати, студентам потрібно мати не тільки знання мови, а й володіти великим обсягом різноманітних предметних знань. Крім того, студенти повинні володіти певними інтелектуальними, творчими і комунікативними вміннями. До перших можна віднести вміння працювати з інформацією, текстом, додатковими матеріалами. До комунікативних умінь відносяться вміння вести дискусію, слухати співрозмовника, відстоювати свою точку зору.

Метод проектів завжди зорієнтований на самостійну діяльність студентів – індивідуальну, парну, групову, яку вони виконують впродовж певного часу.

Робота над проектом складається з кількох етапів, визначених викладачем. В основному виділяються такі:

I етап – організаційний. На цьому етапі студенти розподіляються на групи за інтересами або за проблемами, які вони мають розв'язати, визначаються завдання кожної групи і план подальшої роботи.

II етап – планування роботи. Студенти аналізують проблеми, формулюють гіпотези, обґрунтовують кожен з них.

III етап – дослідницько-пошуковий. Студенти обговорюють методи перевірки гіпотез, можливих джерел інформації, шукають матеріал за конкретними напрямками. На цьому етапі студенти, як правило, працюють самостійно.

IV етап – мовна робота. Студенти намагаються іноземною мовою висловити свою думку щодо поставленої проблеми.

V етап – презентація проекту. На цьому етапі студенти демонструють результати своєї роботи: доповідь, переклад, словник тощо. Проект може тривати від двох-трьох уроків до місяця.

У курсі викладання іноземної мови метод проектів може використовуватися в рамках програмного матеріалу з будь-якої теми. Головне – це формулювання проблеми, над якою студенти будуть працювати під час вивчення теми.

Висновки... У сучасному суспільстві в епоху загальноєвропейського розвитку змінюється і зростає статус іноземної мови як навчального предмета.

З огляду на змінену роль іноземної мови як засобу спілкування та взаєморозуміння у світовому суспільстві сучасна методика її викладання спрямована на досягнення відчутних результатів, що підкреслює необхідність посилення уваги до комунікативних аспектів вивчення мови.

Навчання студентів іноземної мови передбачає оволодіння ними комунікативною компетенцією, яка формується на основі взаємопов'язаного мовленнєвого, соціокультурного й мовного розвитку студентів, що вимагає впровадження в навчально-виховний процес інтерактивних технологій.

Умовою ефективності застосування інтерактивних технологій у навчанні іноземної мови є різноманітність видів діяльності й оцінювання, зв'язок із реальним життям, у якому студенти планують використовувати іноземну мову, взаємонавчання, об'єднання студентів різного рівня мовленнєвої підготовки.

Результатом використання інтерактивних технологій є підвищення рівня сформованості основних видів комунікативної компетенції в студентів, їхніх навчальних досягнень з предмета та поліпшення якості освіти.

Використання комп'ютерних технологій у викладанні іноземних мов дозволяє відійти від традиційних форм навчання й підвищити індивідуалізацію навчальної діяльності студентів, оптимізувати засвоєння мовних структур і граматичних правил, а також подолати монотонність заняття під час формування мовленнєвої та комунікативної компетенції студентів у процесі навчання іноземної мови і може бути ефективно використаним у методі проектів. Незважаючи на те, що метод проектів – досить нова форма організації навчального процесу і потребує від викладача вирішення багатьох питань (загальнопедагогічних, методичних, психологічних), можна сказати, що вона робить процес навчання яскравим, допомагає враховувати інтереси та нахили студентів і залучити до роботи студентів із різним рівнем володіння іноземною мовою. Результатами використання проектної методики є те, що студенти навчаються розв'язувати проблеми і, що є головним для вивчення іноземної мови, навчаються спілкуватися.

Таким чином, інтерактивні форми діяльності дають можливість викладачеві активізувати інтерес студентів до іноземної мови, сприяють інтенсифікації навчального процесу, допомагають реалізувати практичну мету у процесі її вивчення.

Список використаних джерел і літератури:

1. Бим И. Л. Личностно-ориентированный подход – основная стратегия обновления школы / И. Л. Бим // Иностранные языки в школе. – 2002. – №2. – С.1–15.
2. Крамар О. Навчальні та рольові ігри як ефективний засіб навчання німецької мови / О. Крамар // Deutsch. – 2009. – №29(193). – С.3 - 5.
3. Сотнікова С. І. Інтерактивні завдання в навчанні німецької мови / С. Сотнікова // Німецька мова в школі. – 2010. – №2(14). – С.8–14.
4. Столяренко О. Оволодіння методикою інтерактивної комунікації під час викладання іноземної мови / О. Столяренко // Рідна школа — №4. – 2005. – С.57 - 59.
5. Черниш В. В. Організація та проведення рольових ігор на уроках іноземної мови / В. В. Черниш // Іноземні мови. – 2010. – №4. – С. 7 - 15.

Транслітерований список літератури:

1. Bim I. L. Lichnostno-orientirovannyj podhod – osnovnaiya strategiya obnoveniya shkoly', Inostranny'e yazyki v shkole, 2002, №2, pp.1–15.
2. Kramar O. Navchalni ta rolovi ihry yak efektyvnyi zasib navchannia nimetskoj movy, Deutsch, 2009, №29(193), pp.3-5.
3. Sotnikova S. I. Interaktyvni zavdannia v navchanni nimetskoj movy, Nimetska mova v shkoli, 2010, №2(14), pp.8–14.
4. Stoliarenko O. Ovolodinnia metodykoiu interaktyvnoi komunikatsii pid chas vykladannia inozemnoi movy, Ridna shkola, 2005, №4, pp.57-59.
5. Chernysh V. V. Orhanizatsiia ta provedennia rolovykh ihor na urokakh inozemnoi movy, Inozemni movy, 2010, №4, pp.7-15.

Анотація

Использование интерактивных форм работы в процессе обучения иностранному языку будущих специалистов в сфере искусства в контексте современных образовательных технологий

Бабичева М.Г., Рибачук Ю.Л.

В статье рассматриваются проблемы использования интерактивных форм работы в процессе обучения иностранным языкам будущих специалистов в сфере искусства: анализируются способы реализации методов интерактивного обучения в процессе изучения иностранного языка. Основным условием эффективного использования интерактивных технологий в обучении иностранному языку является разнообразие видов деятельности и оценивания, связь с реальной жизнью, в которой студенты планируют применять иностранный язык. Результатом использования интерактивных технологий является повышение уровня сформированности основных видов коммуникативных компетенций у студентов, их учебных достижений по предмету и улучшение качества образования.

Ключевые слова: интерактивные формы работы, познавательная деятельность, личностно ориентированное обучение, «дискуссия», «мозговой штурм», групповая работа, ролевая игра, проектная работа, коммуникативное взаимодействие.

Summary

The Use of Interactive Forms of Work in the Process of Teaching a Foreign Language to Art Students in the Context of Modern Educational Technologies

Babicheva M.H., Rybachuk Yu.L.

The article deals with the problem of interactive forms of work in the process of teaching a foreign language to art students, means of implementing interactive teaching methods in the study of a foreign language. The condition of the effectiveness of interactive technologies in teaching foreign languages is the variety of activities and assessment, their connection with real life, in which students plan to use a foreign language. The result of the use of interactive technologies is increasing the students' level of formation of the main types of communicative competence, their academic achievements in the subject and improvement of the education quality.

Key words: interactive forms of work, cognitive activity, student-centered learning, discussion, brainstorming, group work, role play, project work, communicative interaction.

Дата надходження статті: 01.04.2015 р.

УДК [371.136:004.5]:78(045)

Барицька О.А.,

кандидат педагогічних наук

(м.Хмельницький)

Діагностика рівня сформованості мистецько-інформатичної складової фахової компетентності майбутніх учителів музики

У статті висвітлено етапи експериментальної роботи із впровадження мультимедійних технологій у процес фахової підготовки майбутніх учителів музики. Етапи експерименту реалізовано на прикладі авторських курсів «Комп'ютерне аранжування», «Музична інформатика»; окреслено завдання експериментальної роботи; розкрито рівні сформованості мистецько-інформатичної складової фахової компетентності майбутніх учителів музики на основі встановлених критеріїв.

Викладена діагностика експериментальної методики засвідчила свою ефективність. Її впровадження у процес фахової підготовки сприятиме його вдосконаленню, ефективному формуванню мистецько-інформатичної складової фахової компетентності майбутніх учителів музики в умовах мультимедійного навчання.

Отримані результати дослідницько-експериментальної роботи дають підстави стверджувати про доцільність впровадження розробленої методики у навчально-виховний процес факультетів мистецтв вищих навчальних закладів.

Ключові слова: фахова компетентність, мультимедійні технології, музичні комп'ютерні програми, мистецько-інформатична компетентність.